Ankenævnet for Forsikring

Den 17. december 2014 blev i sag nr. 85643:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren har livsforsikring i PFA Pension. Hun klager ved sin advokat over, at selskabet har standset udbetalingen af helbredsbetingede ydelser pr. 1/11 2013.

Klageren blev tilkendt helbredsbetingede ydelser fra selskabet pr. 1/7 2008. Selskabet har standset udbetalingen af halve helbredsbetingede ydelser pr. 1/11 2013 med henvisning til, at klagerens generelle erhvervsevne som tandlæge ikke er nedsat med halvdelen eller derover.

Det fremgår af sagen, at klageren er omfattet af en erhvervsevnetabsforsikring, der berettiger til fulde ydelser ved 2/3 erhvervsevnetab og 1/2 ydelser ved erhvervsevnetab mellem 1/2 og 2/3.

Om nedsættelse af erhvervsevnen gælder en særlig bestemmelse om faginvaliditet. I de første fem år, hvor der sker udbetaling til forsikrede, vurderes nedsættelsen af erhvervsevnen alene i forhold til den forsikredes nuværende erhverv som tandlæge. Erhvervsevnen som tandlæge er ifølge forsikringsbetingelserne nedsat i dækningsberettiget grad, når den forsikrede - efter PFA Pensions skøn - ikke længere er i stand til at arbejde mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige tandlæger i samme aldersgruppe og med lignende arbejdsforløb. Efter

fem år overgår vurderingen af forsikredes erhvervsvene til vurdering af den generelle erhvervsevne.

Klageren er født i 1957 og er uddannet og arbejder som tandlæge. Hun har i en årrække lidt af leddegigt.

I sin klage til nævnet har klageren blandt andet anført:

"1. SAGSFREMSTILLING

Jeg fik i 2008 konstateret leddegigt, som bevirkede, at jeg blev delvis erhvervsudygtig som tandlæge, og fik tilkendt halv erhvervsudygtigheds pension fra min forsikring i PFA i 5 år Iflg. policen. Herefter er det min generelle erhvervsevne, som er blevet vurderet.

Egen læge indsendte (14.06.13) Lægeattest (FP 401), som vedlægges, hvori det fremgår, at min sygdom er forværret. Det skønnes heri, at jeg dog er i stand til at arbejde fremover ca. 20 timer. Denne er udfærdiget i juni 2013, hvorefter der er sket yderlige forværringer, hvilket må kunne bekræftes i journal rekvireret fra speciallæge i reumatologi …, som forsøger at behandle mig med større medicin dosis og flere præparater samt akutte kortison injektioner.

Jeg ansøgte derfor PFA igen om at blive erkendt halv erhvervsudygtig i et hvert erhverv, hvilket de afslog december 2013.

Speciallægen og min egen læges vurdering af min arbejdsevne har siden sommeren 2008 været deltidsansættelse sv.t. halv erhvervsudygtighed, som de har anført i div. beskrivelser af min tilstand til ca.20 timer ugentligt.

Vedlagt kopi af brev til PFA (14.12.08), hvori jeg påpeger, at jeg kun er i stand til at arbejde de *ca. 20 timer.* Efterfølgende fik jeg (14.07.09) brev fra PFA (kopi vedlagt), *hvori de nu erkendte, at min erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen og har fået udbetalt halv invalidepension frem til 1. november 2013.*

Jeg kontaktes af PFA igen vedr. oplysninger om mit helbred og erhvervsevne og modtager brev (14.01.13 kopi vedlagt), hvori der atter er påført og accepteret, at jeg arbejder de *ca. 20 timer,* som har været gældende og fungeret for mig siden dec. 2008.

Efter anmodning indsendes juni 2013 opfølgningsskema til PFA, og som tidligere nævnt, ny lægeerklæring fra egen læge (14.06.13), hvori det fremgår, at min tilstand er forværret, men jeg mener mig i stand til forsat at kunne arbejde de *ca. 20 timer,* som har fungeret siden dec. 2008.

Jeg modtager svar fra PFA (17.10.13 kopi vedlagt), hvori der står, at jeg har arbejdet 20 *timer* som tandlæge, men at jeg nu vurderes til at kunne arbejde mere end 20 timer i et andet erhverv, hvor jeg 'kun i beskedent omfang skal anvende hænder, håndled og fingre' og dermed ikke mere erkendes som tab af halv erhvervsevne fra PFA.

Da jeg ikke mener, jeg er i stand til at finde og udføre et andet arbejde/erhverv, hvor jeg 'kun i beskedent omfang belaster mine led' og slet ikke mere end *20 timer,* kontaktede jeg straks

reumatolog …, som kunne bekræfte at mine begrænsninger er grundet endnu en forværring af min leddegigt.

Vedlagt kopi af brev fra 30.10.13, som blev sendt til PFA fra speciallægen.

Jeg indsendte derfor brev til PFA (04.11.13, kopi vedlagt), hvori jeg anmodede om at min sag blev genoptaget med henvisning til, at jeg må opfattes og erkendes som halv erhvervsudygtig i et hvert erhverv med henvisning til bl.a. speciallægens udtagelse.

Dette afviste PFA igen (vedlagt brev fra 05.12.13) med henvisning til at de *20 timer,* som tidligere har fungeret for mig og accepteret af PFA som halv erhvervsudygtig, nu pludselig regnes for mere en halv erhvervsudygtig og dermed stoppede min invalidepensions udbetaling.
Jeg er nød til at anfægte påstanden om, at jeg kan arbejde mere end halvtid i et hvert erhverv, da mine finger-hånd og-fodled og nu også ene hofte dagligt generer og giver smerter i større og større omfang, og dermed hæmmer mit arbejde og arbejdsopgaver markant, hvilket alle mine læger kan bekræfte.

Jeg må tilrettelægge mit arbejde, så der er mulighed for at indlægge de nødvendige pauser under og efter arbejdet, så smerter og hævelserne minimeres i leddene.

Jeg har desuden fået osteoporose.

Når jeg kommer hjem fra arbejdet, er jeg fysisk træt og går oftest i seng v 20-21 tiden, hvilket min familie kan bekræfte. Grundet smerter fra leddene vågner jeg efter 4-5 timer og kan sjældent falde i søvn igen. Disse sekundære gener har jeg desværre ikke anført i min helbredsbeskrivelse, men ved flere arbejdstimer frygter jeg yderlige søvnproblemer, som også vil være medvirkende til at nedsætte min arbejdsevne.

2. ØNSKES OPNÅET VED SELSKABET.
Erkende at jeg stadig er halv erhvervsudygtig i et hvert erhverv, og dermed genoptage udbetaling af halv invalidepension."

Ved brev af 5/2 2014 til nævnet har selskabet hertil blandt andet bemærket:

"**PFA Pensions begrundelse for at fastholde afgørelsen**
For at forsikrede fortsat kan få udbetaling efter den 1. november 2013, skal hendes generelle erhvervsevne være nedsat med mindst halvdelen.

Forsikrede har siden 2008, hvor hun får konstateret leddegigt, arbejdet som tandlæge på omkring halv tid. Forsikrede angiver i skrivelse til PFA Pension af 14. december 2008 (bilag vedlagt af forsikrede), i forbindelse med ansøgning om udbetaling, at hun med et timetal ved tandlægestolen på 15-20 timer kan fungere som tandlæge uden problemer. Hun skriver i sin anmeldelse (bilag G), at hun ikke kan arbejde på fuld tid, idet hun udtrættes i løbet af eftermiddagen og har behov for hvil. Hun angiver, at hun har smerter/stivhed i leddene - primært i fingre og hænder, som dog holdes nede med medicin.

Af de lægelige oplysninger fra april 2008 og nogle måneder frem (bilag H) fremgår det, at der er påvist diskret synovit i håndroden og moderat til udtalt synovit i fingerleddene. Forsikredes almentilstand er god og der behandles med medicin.

Ved opfølgning på forsikredes tilstand i januar 2011 angives tilstanden som forværret af egen læge (bilag I). Denne skriver, at der er forværring ved overbelastning og medicinen er øget. På trods heraf vurderes det, at forsikrede kan arbejde ca. 20 timer ugentligt.

De lægelige oplysninger fra slut 2010 og frem til start 2011 (bilag H) fortæller, 'at forsikrede har fået bedre funktion. Objektivt er der antydet synovit i enkelte af fingerleddene. Forsikrede føler sig velbehandlet.

Ved opfølgning i januar 2012 angives tilstanden af egen læge (bilag J) som uændret og det vurderes fortsat, at forsikrede kan arbejde 20 timer ugentligt.

Af de lægelige oplysninger (bilag H) beskrives forsikrede i slut 2011 og start 2012 uden synovit i leddene. Enkelte fingre er let fortykkede og der er let øget væskemængde, men ingen rødme eller varme. Lægen konkluderer, at forsikrede er i bedring. Hun arbejder mindre og har mindre travlt.

Selskabet bemærker, at frem til foråret 2013 er forsikredes tilstand uændret. Hun arbejder mere end halv tid som tandlæge og kan holde sine gener nede med medicin.

Ved opfølgning' i juni 2013 er tilstanden forværret ifølge egen læge (lægeattest ved nedsat erhvervsevne, forsikredes bilag). Forsikrede er trappet op i medicin på grund af gener fra fingerleddene. Forsikrede kan fortsat arbejde 20 timer om ugen. Forsikrede selv mener på dette tidspunkt at kunne arbejde maksimalt 20-25 timer (bilag K).

Forsikrede skriver videre, at hun siden august 2008 har arbejdet ca. 20-22 timer 4/5 ugentligt.

Af de lægelige oplysninger fra april 2013 og frem (bilag L) fremgår det, at forsikrede har fået tiltagende synovit. Der er dog ingen synovit i håndleddet. Forsikrede øges i medicin. Ved kontrol i slutningen af oktober 2013 har forsikrede tiltagende symptomer. Det viser sig, at hun igennem nogen tid ikke har taget fuld anbefalet dosis medicin. Hun sættes yderligere op i dosis. Det fremgår endvidere, at forsikrede hidtil har arbejdet 20 timer om ugen og, at behandlende læge har svært ved at se, at forsikrede vil kunne fungere mere end 20 i timer i andre jobfunktioner.

Selskabet bemærker, at på trods af, at der siden foråret 2013 har været en øget aktivitet i forsikredes synovit, har hun opretholdt en arbejdsuge på 20 timer som tandlæge.

Af det seneste lægelige notat fra 27. januar 2014 (bilag L, som er fremsendt til selskabet af forsikrede efter indbringelse for Ankenævnet) fremgår det, at der trods en øgning i medicinen er tiltagende aktivitet. Der er objektivt fundet synovit i flere fingerled samt begge håndled. Ydermere fremgår det, at forsikrede har tiltagende svært ved at klare sit arbejde 20 timer ugentligt som tandlæge, og hun tilrådes at reducere i arbejdstiden.

Det bemærkes hertil, at forsikrede efter den 1. november 2013 har arbejdet 20 timer ugentligt som tandlæge.

Som det fremgår af forsikredes sagsfremstilling af 14. januar 2014 indsendt til Ankenævnet, beskriver forsikrede, at hun siden 2008 har arbejdet 20 timer om ugen som tandlæge. Hun skriver, at hun ikke mener sig i stand til at finde og udføre et andet arbejde/erhverv, hvor hun kun i beskedent omfang skal anvende hænder, håndled og fingre. Hun anfægter ikke, at hun kan arbejde 20 timer som tandlæge.

Selskabet påpeger, at det ikke er op til PFA Pension at tage stilling til, hvilke erhverv eller jobfunktioner, forsikrede kan varetage. Selskaber bemærker dog, at der som selvstændig tandlæge også er meget administrativt arbejde, som er mindre belastende for leddene end selve tandlægearbejdet samt mulighed for at anvende sin viden og kompetencer som underviser inden for faget.

Konklusion
På baggrund af de foreliggende oplysninger vurderes det, at forsikrede efter den 1. november 2013 vil kunne arbejde på mere end halv tid i generelt erhverv med sine nuværende gener. Forsikrede har siden august 2008, hvor hun får konstateret leddegigt, arbejdet som tandlæge på mindst 20 timer ugentligt. Derfor vurderes hendes generelle erhvervsevne ikke for nedsat i dækningsberettigende grad efter den 1. november 2013, hvorfor afslaget på udbetaling ved nedsat erhvervsevne fastholdes."

Ved brev af 12/5 2014 til nævnet har klagerens advokat hertil blandt andet anført:

"Bedømmelsesgrundlag - ikke timeantal, men indtjeningsevne
Det fremgår af PFA pensions bemærkninger til sagen af 5. februar 2014, at selskabet lægger afgørende vægt på, at min klient efter PFAs vurdering er i stand til at arbejde *'mere end halv tid i generelt erhverv med sine nuværende gener'.*

I henhold til forsikringsbetingelserne er timeantallet imidlertid ikke afgørende for vurderingen af omfanget af erhvervsevnenedsættelsen. Det fremgår derimod af forsikringsbetingelserne, at en ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, *'når forsikrede - efter PFA Pension 's skøn ikke er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.',* jf. betingelserne afsnit C § 1, stk. 5.

I denne sag er det ubestridt, at min klients erhvervsevnenedsættelse er forårsaget af hendes gigtlidelse. Hun opfylder således det medicinske kriterium, nemlig betingelsen om, at erhvervsevnen skal være nedsat på grund af sygdom eller ulykkestilfælde.

Sagens tvistpunkt er vurderingen af omfanget af erhvervsevnenedsættelsen. Bedømmelsesgrundlaget for denne vurdering er i henhold til forsikringsbetingelserne min klients indtjeningsevne i ethvert erhverv, sammenholdt med, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder.

Det spørgsmål, som Ankenævnet skal tage stilling til er således, om min klient - med de gener, som hendes gigtlidelse medfører - er i stand til i et hvilket som helst erhverv, som hun med rimelighed ville kunne påtage sig, at tjene mere end halvdelen af, hvad der er sædvanligt for uddannede tandlæger eller andre med lignende uddannelse i hendes aldersgruppe.

Det økonomiske sammenligningsgrundlag er gennemsnitsindtægten for tandlæger 750.000 kr.
Der findes ikke statistikker i almindelighed over, hvad tandlæger tjener. Dette har sammenhæng med, at der tale om et liberalt erhverv, hvor en stor gruppe af de uddannede er selvstændige.

Jeg har forespurgt hos Tandlægeforeningen om gennemsnitsindtægten for tandlæger med egen klinik, og vedlægger foreningens svar som bilag 1. Som det fremgår heraf, udgør gennemsnitsindtægten 931.000 kr. for klinikkerne i foreningens regnskabspanel. Det fremgår af

Tandlægeforeningens svar, at den gruppe, som har bidraget med oplysninger, i lighed med min klient har en vis anciennitet og derfor er sammenlignelig

I henhold til forsikringsbetingelserne skal der imidlertid ikke kun ske sammenligning med indtægten for selvstændige tandlæger, men generelt for personer med lignende uddannelse. Af oplysningerne fra Danmarks Statistik fremgår det, at gennemsnitsindtægten for tandlæger, der er fastansatte, i 2012 udgjorde 56.325 kr. om måneden, svarende til en årsindtægt på ca. 675.900.kr. om året, jf. bilag 2. Det bemærkes, at der ikke forefindes offentligt tilgængelige oplysninger, der også tager højde for anciennitet. Alt andet lige må det antages, at den gennemsnitlige indtægt, vil være højere, hvis der tillige tages højde for, at sammenligningsgrundlaget er tandlæger over 50 år.

På baggrund af disse oplysninger er det rimeligt at antage, at det gennemsnitlige lønniveau for personer med lignende uddannelse og alder ikke kan være mindre end 750.000 kr. om året, når der henses til, at det oplyste gennemsnitlige lønniveau for ansatte tandlæger skal justeres op, således at der tages højde for anciennitet, og der samtidig skal tages højde for, at den gennemsnitlige indtægt for selvstændige tandlæger - alt andet lige - er højere end for ansatte.
Min klients indtjeningsevne skal således som følge af gigtlidelsen være begrænset til mindre end halvdelen af 750.000 kr. om året i ethvert erhverv, herunder i tandlægehvervet, førend forsikringsbetingelserne er opfyldt.

Indtjeningen i nuværende job svarer til min klients generelle indtjeningsevne
Som det fremgår af vedlagte regnskaber, bilag 3, har min klient - uanset at omsætningen i hendes klinik siden 2007 har været stigende, og dækningsgraden forøget betragteligt - haft en dalende indtægt som følge af, at hun har været nødsaget til at aflønne en tandlæge for at aflaste hende, når der bortses fra 2009, hvor hun som følge af sin sygemelding i 2008 havde *'opsparet' arbejde.*

Det skal hertil bemærkes, at hun som selvstændig har mulighed for frit at planlægge sin arbejdstid, herunder mulighed for at indlægge pauser og uddelegere arbejdsopgaver, som er belastende for håndled og fingre.

Der bliver altså allerede i hendes nuværende beskæftigelse taget en række skånehensyn udover den nedsatte arbejdstid. Disse hensyn vil ikke blive iagttaget, hvis hun søger beskæftigelse i et andet erhverv. Hvis min klient skiftede arbejdsopgaver til eksempelvis undervisning; vil hun ikke på samme måde have mulighed for at tilrettelægge sin tid og uddelegere arbejdsopgaver mv. Der er derfor ikke noget grundlag for at antage, som PFA gør, at et brancheskift vil medføre en forøgelse af min klients arbejdskapacitet.

Min klient har som følge af sin gigtlidelse en række medfølgende gener, herunder særligt øget trætbarhed og søvnbesvær. Hun er således ude af stand til at arbejde fuldtids i noget erhverv, hvilket også er bekræftet af sagens lægelige oplysninger.

Uanset, at hun måtte kunne finde et job, som ikke i samme grad er belastende for fingre og håndled, så vil hun stadig have behov for pauser og nedsat arbejdstid mv. Når der henses til de betydelige skånehensyn, min klient har mulighed for at iagttage i sit nuværende arbejde, så er det efter min vurdering sandsynliggjort, at den nuværende indtjening i virksomheden (resultat før finansiering) svarer til min klient indtjeningsevne i ethvert erhverv. Som det fremgår af de vedlagte regnskaber, ligger min klients indtjeningsevne væsentligt under grænsen på 375.000 kr. om året, som er halvdelen af den gennemsnitlige indtægt for personer med lignende uddannelse og alder.

Det på den baggrund min vurdering, at min klient opfylder forsikringsbetingelserne og har ret til halv invalidepension og præmiefritagelse."

Ved brev af 27/6 2014 har selskabet hertil blandt bemærket:

"**Definitionen af det forsikringsretlige erhvervsevnebegreb - herunder praksis**

Det er PFA Pensions opfattelse, at det forsikringsretlige erhvervsevnetab først og fremmest er medicinsk. Dette er fastslået såvel i rets- og i ankenævnspraksis som i juridisk litteratur.

Der henvises i denne forbindelse for eksempel til Mads Bryde Andersen og Jens Kristiansen - Arbejdsmarkedspension, side 225 ff, hvor det anføres, at erhvervsevnebegrebet i idet væsentlige svarer til det begreb, der tidligere har været anvendt i den offentlige pensionslovgivning, og at dette begreb er medicinsk. Se tillige Ivan Sørensen: Forsikringsret, 5. udgave, side 708, hvor det anføres, at der indgår såvel en medicinsk som en økonomisk vurdering, og at både det medicinske og det økonomiske erhvervsevnetab skal være opfyldt.

Hvad angår retspraksis kan henvises til U1993.660H og U2007.1078 (landsrettens præmisser).

Vedrørende ankenævnspraksis kan blandt mange nævnes AFK 75.644, AFK 76.836, 'AFK 77.089 og AFK 77.893.

Det bemærkes i øvrigt, at det fremgår af forsikringsbetingelserne, afsnit C, § 1, stk. 5, at bedømmelsen af erhvervsevnen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.

Erhvervsevnevurderingen
Allerede fordi forsikrede er i stand til at arbejde mere end halv tid - i eget erhverv - må forsikredes generelle erhvervsevne anses for ikke at være nedsat i dækningsberettigede grad. Det bemærkes i den forbindelse, at forsikrede endda har valgt at forsætte sit arbejde som selvstændig tandlæge samt ytret direkte ønske om at fortsætte tandlægearbejdet (bilag M) på trods af, at reumatologisk speciallæge reelt har frarådet dette ved at pointere overfor hende, at overbelastning og især pincetgreb skal minimeres for ikke at risikere en forværring af leddegigten. (Bilag M). Derudover bemærkes det, at forsikrede ikke er arbejdsprøvet uden for erhvervet som tandlæge, hvorfor det ikke er endeligt afklaret, hvor mange timer hun kan arbejde i et arbejde, som ikke er tandlægearbejde. Det må have formodningen mod sig, at tandlægeerhvervet skulle være det mindst skånsomme mulige job, som forsikrede kan bestride – ikke mindst henset til reumatolog, … . Det må tværtimod antages at være særligt belastende for forsikrede, jf. reumatologens udtalelse. Der henvises i den forbindelse til, at det er forsikredes bevisbyrde, at hendes erhvervsevne er nedsat i dækningsberettigende grad.

Sammenligningsgrundlaget
Med hensyn til det fremsendte materiale (bilag 1 og, 2) bemærker PFA Pension, at dette relaterer sig til erhvervet som tandlæge, hvilket er et alt for snævert sammenligningsgrundlag i denne forbindelse, da det jo er den generelle erhvervsevne - og ikke den fagspecifikke, der skal vurderes her.

Det fremgår af bilag 1 og bilag 2, at der er tale om gennemsnitlige indkomster for tandlæger. PFA Pension gør opmærksom på, at forsikredes erhvervsevne skal vurderes inden for generelt erhverv, hvorfor forsikredes indtægt skal sammenlignes med den gennemsnitlige indtægt

for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Som praktiserende tandlæge, kan forsikredes indtægt med rimelighed sammenlignes med fuldt erhvervsdygtige personer med en længerevarende naturvidenskabelig uddannelse. Dette er i overensstemmelse med ankenævnspraksis. (AFK nr. 71.509).

Jf. lønstatistikker (jobindex/ledernes) har fx en lektor/underviser med samme baggrund tjener i gennemsnit mellem 490.000 kr. og 516.000 kr. årligt. En kemiker med samme baggrund tjener mellem 528.000 kr. og 568.000 kr. årligt.

Det bemærkes yderligere af PFA Pension, at forsikredes advokats henvisning tyl, at indtægten for selvstændige tandlæger er højere end for ansatte tandlæger er irrelevant, idet det som nævnt er forsikredes generelle erhvervsevne, der skal vurderes, og ikke forsikredes erhvervsevne som (selvstændig) tandlæge.

Videre bemærkes det, at forsikredes egen indtjening forud for hendes sygemelding (marts 2008) jf. de fremsendte årsregnskaber faktisk ligger væsentligt lavere end både det niveau, som forsikredes advokat mener, at en selvstændig tandlæge og en ansat tandlæge tjener. Det fremgår af årsregnskaberne, at forsikredes årsresultat før finansiering udgør:

Om man blot kan tage dette tal/denne post i regnskabet og. uden videre lægge til grund, at dette er det bedste udtryk for forsikredes indtjeningsevne, er selskabet ikke nødvendigvis enig.

År 2012: 259.624 kr.
År 2011: 264.492 kr.
År 2010: 305.780 kr.
År 2009: 415.051 kr.
År 2008: 200.114 kr.
År 2007: 476.474 kr.
År 2006: 539.000 kr.

Det fremgår i øvrigt af årsregnskaberne, at forsikredes omsætning i virksomheden har været stabil og tilmed stigende - også efter forsikredes sygemelding. Forsikredes advokat påpeger imidlertid, at forsikredes indtægt på trods heraf er faldet som følge af, at forsikrede har været nødsaget til at aflønne en tandlæge for at aflaste hende. PFA Pension bemærker hertil, at lønningerne jf. årsregnskaberne ikke har svinget væsentligt i perioden. I 2008 udgjorde lønningerne 756.192 kr. I 2009 udgjorde de 900.239 kr. I 2010 faldt de til 832.075 kr. I 2011 udgjorde de 954.816 kr. Og i 2012 udgjorde de 1.005.588 kr.

Hertil bemærkes det, at forsikrede i 2012 (hvor lønudgifterne er flest) har haft en barselsvikar ansat, jf. forsikredes egne oplysninger. Dette har medført en ekstra lønudgift, som har påvirket lønomkostningerne og derfor også virksomhedens resultat negativt, idet der er tale om øgede omkostninger. Det faktum, at det har haft en negativ indvirkning på forsikredes årsresultat, at forsikredes medarbejder er blevet gravid og gået på barsel med en merudgift for forsikrede i form af løn til en vikar, er irrelevant for vurderingen af forsikredes indtjeningsevne.

Det bemærkes, at det fremgår af årsregnskabet for 2012, at resultatet for året 2012 udgør 256.438 kr., men af forsikredes årsopgørelse for 2012, at overskud fra virksomheden udgør 254.809 kr. PFA Pension er ikke bekendt med, hvad denne difference skyldes.

Det er oplyst af forsikrede, at regnskab samt årsopgørelse for 2013 endnu ikke foreligger.

På baggrund af de fremsendte oplysninger mener PFA Pension ikke, at forsikredes indtjening skal sammenlignes med den af advokaten fremsatte indtægt hverken pa 750.000 kr. eller 675.900 kr. Sammenligningsgrundlaget er bredere. Derudover fremgår det at forsikredes indtjening de seneste 7 år har ligget væsentligt lavere end både 750.000 kr. og 675.900 kr. Endvidere mener PFA Pension ikke, at årsresultatet giver et retvisende billede af forsikredes indtjeningsevne, idet årsregnskabet som det fremgår, kan påvirkes af flere faktorer, bl.a. svingende lønninger - eller fx som følge af en ansats barsel, hvilke faktorer jo intet har med forsikredes helbredsmæssige erhvervsevne eller indtjeningsevne at gøre.

Afslutningsvis skal det for en god ordens skyld bemærkes, at PFA Pension er uenig i forsikredes advokats argument (med henvisning til bilag 2) om, 'at alt andet lige, må det antages', at man skal justere Danmarks Statistiks oplysninger (bilag 2), hvis statistikken 4/4 skal være retvisende ift. forsikrede grundet dennes anciennitet. Selskabet afviser i det hele taget den skønsmæssige oprunding (til kr. 750.000) af beløbene fra Danmarks Statistik, som forsikredes advokat foretager.

Konklusion
Med henvisning til ovenstående fastholder PFA Pension det tidligere afslag på udbetaling ved nedsat erhvervsvene, herunder bl.a. med henvisning til, at forsikrede er i stand til at arbejde mere end halv tid i sit nuværende erhverv som tandlæge."

I brev af 5/8 2014 til nævnet har klagerens advokat hertil blandt andet anført:

"PFAs påstand om 'lønningerne ikke har svinget væsentligt' bestrides. I 2008 udgjorde de kr. 756.192 og 2011 kr. 954.816; en difference på kr. 198.624 sv.t. ca. 26 %.

En stigende omsætning i en tandlægevirksomhed afspejler på ingen måde en øget indtjening eller en øget arbejdsindsats. Omkostningerne ved dyre tandbehandlinger er tilsvarende meget større, hvorved det samlede resultat kan vise sig værende faldende.

Det bilag M, som PFA henviser til som dokumentation for, at min klient har valgt at fortsætte som tandlæge trods sin leddegigt, er skrevet i 2008.

Grunden til, at hun ikke efterfølgende valgte at skifte job var og er, at hun i sit nuværende job som selvstændig selv kan tilrettelægge sin arbejdsdag og dermed sin arbejdsbyrde, så hun mest muligt skåner sine led.

Overbelastningen og minimering af pincetgreb er løst ved at undlade flere almindelige tandlægebehandlinger og overlade disse til ansatte."

Parterne har fremlagt en række lægelige bilag mv. Af disse kan nævnes:

Af udtalelse fra en speciallæge i reumatologi af 30/10 2013 indhentet af klageren fremgår blandt andet:

"[Klageren], der er tandlæge, har leddegigt og har hidtil kunne arbejde 20 timer ugentligt.

PFA har nu vurderet patientens arbejdsevne ud fra en samlet vurdering af helbred- og indtjeningsevne inden for alle erhverv, som svarer til eller ligner dem, hun tidligere har været ansat i. PFA har fundet, at det må forventes, at [klageren] i andre jobfunktioner, hvor man kun i be-

skedent omfang skal anvende hænder, håndled og fingre vil kunne arbejde mere end 20 timer.

Mine undersøgelser har nu vist, at [klageren] har fået tiltagende aktivitet i alle led og det er min vurdering, at patienten ikke vil kunne arbejde mere end 20 timer selv i jobfunktioner med beskeden brug af hænder.

Jeg vil derfor anmode om, at sagen revurderes."

I "lægeattest ved nedsat erhvervsevne 2", udfyldt af klagerens praktiserende læge den 14/6 2013, hedder det blandt andet:

"

1	**Hvordan er patientens tilstand nu?** **(jf. ovenfor skadedato/sidst afgivne attest)**		☐ Uændret ☐ Bedre ☒ Forværret - hvordan? Er trappet op i medicin igen på grund af tiltagende gener fra fingerleddene og har fået intensiveret kontrollerne.
2	**Hvordan har forløbet af sygdommen eller følgerne efter skaden været siden sidste attest/indtil nu?** **(jf. ovenfor skadedato/sidste afgivne attest)**		Sket forværring, primært ifht højre hånds 2,3,5 metacarpophalangealled og 2. PIP-led.
3	**a) Er patienten stadig under behandling?**	**NEJ** ☐ **JA** ☒	**Hvis JA:** T. Metotrexat 2,5 mg gange 9/uge **Hvilken?** T. Folimet, T. Alendronat + div. vitaminer
			Hvis NEJ: Hvorfor ikke
	b) Skønner du, at yderligere behandling eller genoptræning kan føre til en bedring af tilstanden?		**Hvis JA:** Hvilken?
4	**Mener patienten at kunne:**	**NEJ** **JA**	**Hvis JA:**
	a) Deltage i sit hidtidige arbejde?	☐ ☒	**Fra hvornår?** _____ (dag/md/år) ☐ **På fuld tid** ☒ **På deltid** 20 (antal timer ugentligt)
	b) Varetage sine daglige funktioner i øvrigt?	☐ ☐	**Fra hvornår?** _____ (dag/md/år) ☐ **Fuldt ud** ☐ **Delvist**
	c) Føre tilsyn med virksomheden? **(Besvares kun for selvstændige eller personer i ledende stilling)**	☐ ☒	**Fra hvornår?** _____ (dag/md/år) ☐ **På fuld tid** ☒ **På deltid**
5	**a) Hvilke funktioner af sit hidtidige arbejde eller daglige funktioner mener patienten, han/hun ikke kan udføre?**		**Nærmere beskrivelse:** Ledbelastende arbejde i længere/normal tid. Operere. Trække tænder ud. Tandrensninger.
	b) Hvad er den lægelige eller medicinske årsag til, at patienten ikke kan udføre disse funktioner? **(Besvares kun hvis patienten har oplyst at der er nedsat funktion)**		**Nærmere beskrivelse:** Smerter, hævelse og deformation af fingerled.
	c) Hvor mange timer daglig vurderer du, patienten kan arbejde?		**Antal timer daglig:** Ca. 20 timer

11. 85643

		NEJ	JA	
6	a) Hvordan vurderer du prognosen for patientens tilstand?			☒ Uændret ☐ Dårlig ☐ God ☐ Ved ikke
	b) Er der tilstødt komplikationer, der har påvirket sygdommens/skadens forløb?	☒	☐	Hvis JA: Hvilke, hvordan og hvorfor?
	c) Forventer du, at patienten helt eller delvist genvinder erhvervsevnen i forhold til nuværende arbejde?	☐	☒	Hvis JA: Hvornår? Forventes at fortsætte med at arbejde (dag/md/år) Forventet arbejdstid ugentlig:
	d) Forventer du, at patienten helt eller delvist genvinder erhvervsevnen i forhold til andet arbejde?	☐	☐	Hvis JA: Hvornår? (dag/md/år) Forventet arbejdstid ugentlig:
7	a) Er der iværksat arbejdsprøvning, revalidering, fleksjob eller lign.?	☒	☐	Hvis JA: Hvilket?
	b) Er sag om førtidspension påbegyndt?	☒	☐	Fra hvornår? (md/år)
	c) Oplyser patienten, at førtidspension er tilkendt?	☒	☐	Hvis JA: Fra hvornår? (md/år)

"

Nævnet er forelagt regnskaber fra klagerens tandlægepraksis.

Af forsikringsbetingelserne fremgår blandt andet:

"**C Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse**

…

Stk. 5. En ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, når forsikrede - efter PFA Pension's skøn - ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse."

Nævnet udtaler:

Det fremgår af sagen, at klageren, der er selvstændig tandlæge, i en årrække har lidt af blandt andet leddegigt og som følge heraf har en række gener, der påvirker hendes erhvervsevne.

Selskabet har udbetalt ydelser i perioden 1/7 2008 - 1/11 2013, hvor selskabet revurderede klagerens erhvervsevne og fandt, at hendes generelle erhvervsevne ikke var nedsat med mellem 1/2 og 2/3. Selskabet har i den forbindelse oplyst, at forsikringen beret-

tiger til faginvaliditetsdækning i maksimalt 5 år, hvorefter vurderingen overgår til en vurdering af den generelle erhvervsevne.

Klagerens advokat har anført, at det økonomiske sammenligningsgrundlag ved vurderingen af den generelle erhvervsevne er gennemsnitsindtægten for tandlæger over 50 år. På baggrund af oplysninger, advokaten har indhentet fra tandlægeforeningen og Danmarks Statistik, har advokaten estimeret sammenligningsgrundlaget til ca. 750.000 kr. om året.

Til støtte for, at klagerens erhvervsevne er nedsat med halvdelen eller derover, har advokaten anført, at det afgørende herefter bliver om hendes indtjeningsevne som følge af gigtlidelsen er begrænset til mindre end halvdelen af 750.000 kr. om året i et hvert erhverv, herunder i tandlægeerhvervet.

Advokaten har henvist til klagerens indtjening i sin virksomhed de senere år og har påpeget, at denne beløbsmæssigt i takt med, at hendes sygdom er forværret, er faldet til under halvdelen af 750.000 kr. Advokaten har herved anført, at når der blandt andet henses til de skånehensyn, klageren har mulighed for at iagttage i sit nuværende arbejde, er det sandsynliggjort, at den nuværende indtjening i hendes virksomhed svarer til hendes indtjeningsevne i ethvert erhverv.

Selskabet har heroverfor blandt andet gjort gældende, at der skal anlægges en bredere og mere medicinsk forståelse af erhvervsevnetabskriteriet i forsikringsbetingelserne.

Efter formuleringen af forsikringsbetingelserne må bedømmelsen af erhvervsevnetabet skulle ske ud fra en generel målestok, idet klagerens erhvervsevne således skal vurderes i forhold til alle erhverv, man med rimelighed kan forlange, hun skal påtage sig.

Nævnet finder – i overensstemmelse med blandt andet nævnets kendelse nr. 85.682 - at klageren, når hendes indtjeningsevne skal fastlægges, er berettiget til at blive sammenlignet med, hvad det er almindeligt at tjene i samme egn for fuldt erhvervsdygtige personer med en uddannelse som tandlæge og med en tilsvarende alder som hendes.

13. 85643

Efter en gennemgang af sagens lægelige oplysninger, oplysningerne om gennemsnitindtægten for tandlæger - som nævnet ikke har grundlag for at anfægte rigtigheden af – mv. er det nævnets opfattelse, at klageren har sandsynliggjort, at hun på grund af sin helbredsmæssige tilstand ikke længere er i stand til at tjene mere end halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Nævnet finder det i den forbindelse ubetænkeligt at lægge til grund, at hun i andre erhverv end som tandlæge ikke ville kunne opnå en højere indtjeningsevne, og at hun i sin tandlægevirksomhed ved ansættelse af medhjælp mv. ses at have udvist relevante bestræbelser på at maksimere sin indtægt under hensyntagen til sin gigtsygdom.

Nævnet finder herefter, at selskabet skal anerkende, at klagerens generelle erhvervsevne også efter den 1/11 2013 er nedsat med mellem 1/2 og 2/3.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Selskabet, PFA Pension, skal anerkende, at klagerens erhvervsevnetab også efter den 1/11 2013 er nedsat med mellem 1/2 og 2/3 og yde klageren ydelser i overensstemmelse hermed med tillæg af renter.

Poul Sørensen